

Van een lezing mag geëischt, dat ze eleveert, veredelt en het schrikkelijke met teederen takt bespreekt.

Maar nooit mag ze doen denken aan een „wordt-teruggehaald-roman“, zooals ze in de volksbuurten worden gelezen en waarvan er een tot opschrift had: „een bloedige vrijage of in het logement der Jacobijnen“.

HEPP.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

Geen repristatie.

II.

Heeft nu de organisatie aan haar doel beantwoord?

Dröeg zij de vruchten, die verwacht werden, en bracht zij ons een stap verder tot den sociaal vrede? Wat de heer Colijn opmerkt, zegt duidelijk genoeg, in welke richting het antwoord moet gezocht worden. „Er is, zoo richt hij zich tot zijn gehoor, naar het schijnt, bij sommigen uwer ontevredenheid over den gang van zaken op sociaal terrein, in verband met den economischen toestand“, en die ontevredenheid is niet zonder reden. De veelvuldige bemoeiing der overheid heeft velen ontstemd. De verhoudingen in het arbeidsleven zijn nog verre van ideaal. De strijd op sociaal terrein duurt voort, en vooral is de bureaucratische overheersching tot een bijna ondragelijke last geworden. Zij, zoo moppen velen, maakt ons het leven onmogelijk. Zij doet ons in ons bedrijf en zaken onrecht aan. Zij belemmert de vrije ontplooiing van de economische krachten, en waarom moet de staat zoo veelvuldig ingrijpen?

Wat antwoordt hierop de heer Colijn.

Hij stelt, en zeer terecht, een tegenvraag.

Hij werpt, en zijn woorden moeten op menige ziel gehamerd hebben, deze vraag in het midden van industriëelen en handelaren: „Wat hebt ge gedaan om verbetering te verkrijgen, om uwe grieven te zien weggewogen? Hebt ge daarvoor als organisatie gewerkt? Niet alleen negatief door te klagen, maar positief door te handelen. Sommigen schijnen de remedie te willen zoeken in het verlaten der organisatie. Hoe dit den toestand verhelpen kan, is mij niet duidelijk geworden. Ik heb er over gepeinsd, maar ik heb vruchteloos gezocht naar het nut van desertie. Anderen — zoo is mij meegedeeld — klagen wel, maar wenschen tegelijk het paard, dat het werk moet doen, de luyver te onthouden. Ook daarvan is het nuttige en het redelijke, ondanks ernstig nadenken, niet tot mij doorgedrongen. Langs dien weg komt ge er niet. Alleen een sterke organisatie kan invloed

oefenen en dat eischt, dat ieder toetrede. Maar ook dan nog zijt ge er niet. Want de organisatie moet actief zijn. Ze moet werken; of, beter nog, laten werken. Van uwe sterkte en van uwe actie hangt alles af. Naarmate ge in 't cijfer meer beteekent, naar die mate legt Uwe meening in de verschillende lichamen, waarin ge een vertegenwoordiger hebt, meer gewicht in de schaal. En naarmate ge u weert, naar die mate oefent ge ook invloed op de politieke partijen, waartoe uwe leden behooren. Niet langs den dol-dwazen weg van het jagen naar eigen vertegenwoordigers, maar doordat ge de afgevaardigden uwer politieke richting in staat stelt om met volkomen kennis van zaken ook over uwe belangen te oordeelen“.

Aan dit ware woord voegt de heer Colijn nog een tweede toe.

Ook hij wil beperking van staatsbemoeiing en overheidssteun.

Ook hij ijvert voor inkrimping der sociale wetgeving, en voor een beëindiging van gebod op gebod en regel op regel. Maar niet in dezen zin, dat bij afschaffing er niets voor in de plaats trede! Niet doordat de verworven vrijheden op sociaal terrein worden losgelaten! Allermint. Hij kent slechts losmaking uit de banden der overheid op een onafwijkbare voorwaarde.

„Dat op het terrein van den Arbeid — en dit nu in breeden zin genomen — de maatschappelijke organisatie de Staatsbemoeiing overbodig make. Maar hoe wilt ge dat nu ooit bereiken, indien ge uzelf niet organiseert? Zoo organiseert, dat ge als organisatie een kracht van beteekenis in den lande wordt. Want vergeet dit niet, de tegenstelling is niet tusschen wat wij nu hebben en wat wij hadden vóór 50 jaar. Tusschen 1870 en 1920 liggen de jaren 1890—1900. En die hebben een onherroepelijke scheiding tusschen Verleden en Heden teweeggebracht. Het is pure dwaasheid om zelfs de mogelijkheid te veronderstellen, dat we ooit weer zouden terugkeeren naar de zuiver individualistische periode uit de 19e eeuw. Die tijd is voorbij. En onherroepelijk voorbij. Geen politieke macht kan haar weer terugroepen. Het enige alternatief voor slaking van de te zeer knellende banden van de Staatsbemoeiing is eigen regeling, die aan zekere algemeene eischen voldoet. En dat zal eerst mogelijk zijn op den grondslag eener deugdelijke maatschappelijke organisatie.“

Dat zal offers kosten.

Geddelijke offers ook.

Offers aan de organisatie.

Offers vooral van geduld en lijdzaamheid, want de sociale vrede komt ook in dezen weg niet met rassche schreden. Het zal lang duren, zoo-

als het proces van de vrijmaking van den arbeidenden stand langen tijd noodig had, om te leiden tot werkelijke sociale verheffing. Maar dat kan geen belemmering zijn. Wij werken ook voor de toekomst. Wij moeten letten op de vergezichten. En onder die is deze, dat de organisaties de hoeksteen moeten worden van het fundament, waarop straks het gebouw van een meer organisch ingericht staatswezen verrijzen zal. Daarom niet altoos geklaagd. „Ga daarom over tot een daad: bouw uw organisatie uit, en onthoud haar de middelen om te werken en te strijden niet.“

De heer Colijn eindigt aldus:

„En nu is er nog een technische vraag, die u bezighoudt.“

Ge hebt moeite met de onderscheiding, wie tot den werkgeversbond behoort en wie onder het begrip middenstander valt. Die moeilijkheid is van den aanvang af gevoeld. Er zijn onder ons weinig groote werkgevers en zelfs het bedrijf van sommigen dezer valt onmiskenbaar onder wat men door het woord middenstand pleegt aan te duiden. Maar waarom zoude ge die moeilijkheid niet ontgaan door nauwer samenwerking van beide bonden? Als ge uw beide bonden vereenigt tot een algemeen Christelijken patroonsbond — want patroon zijt ge toch allen — en ge deelt dien bond in twee afdelingen in: een werkgeversafdeling en een middenstandsafdeling, dan zijt ge er, zoo ik wel zie. Men is dan lid van den Christelijken patroonsbond, en bij de aanmelding tot het lidmaatschap geeft men tevens op, of men in de werkgeversafdeling alleen, de middenstandsafdeling alleen, of in beide afdelingen wenscht ingeschreven te worden. Elke afdeling hebbe haar eigen bestuur en uit de beide besturen worde het dagelijksch bestuur van den algemeenen Christelijken patroonsbond gevormd. Zoo krijgt ge een figuur, die tegemoet komt aan de kleine moeilijkheden, die ge nu ervaart, en die het waarschijnlijk tevens mogelijk zal maken om te volstaan met één, en dan een behoorlijk ingericht bureau voor beide groepen van patroons.

Ik eindig. Ik sprak u ditmaal niet van den hoogen eisch van ons Christelijk beginsel; van den plicht tot handhaving van Gods gebod in het maatschappelijk leven. Ik liet dit niet na, omdat het van geringere waarde zou zijn geworden, sinds ik u op een vorige vergadering toesprak. Maar ik zweeg er over, omdat ik vertrouw, dat het niet noodig is er telkens aan te herinneren. Het is, het moet onder ons postulaat zijn, waarvan we altijd uitgaan.

Dus ook heden.

Omdat we anders den moed niet zouden grijpen om te eindigen met het woord, dat begin en

KRONIEK.

Geerten Gossaert.

Over Geerten Gossaert, den dichter van „Experimenten“, is door Dr B. Wielema en anderen in dit blad herhaaldelijk geschreven. Indertijd is van dezen dichter, wiens eigenlijke naam C. Gerritson is, het gerucht verspreid, dat hij, die steeds tot de Christelijke auteurs gerekend werd, de verklaring zou hebben afgelegd, dat hij meende „als Christen niet meer te kunnen dichten“. Over de beteekenis van dit gerucht zijn we nu beter ingelicht. De heer Gerritson heeft aan de heeren W. Pik en Dr G. Kalf Jr., die een nieuwe uitgave hebben bezorgd van de bekende bloemlezing der Nederlandsche letterkunde van De Groot, Leopold en Rijkens, verlot gegeven de volgende verklaring te publiceren:

„De Telegraaf heeft indertijd, onjuist, een vertrouwelijk bedoeld woord op een Hardenbroeksche conferentie als boven uitgelegd; terwijl dhr G. inderdaad, als gast uitgenoodigd, slechts had gewezen op het xij. juiste inzicht van Plato, dat het ethische en het aesthetische principe in den mensch gescheiden zijn en tegenstrijdig. Over zichzelf en zijn kunst sprak dus dhr G. in 't geheel niet, wat niet zou strooken met zijn karakter, dat zeker ook dit gerucht niet wenschte.“

Er zullen onder onze lezers zijn, die meenen, dat men met Platonische gedachten de verhouding van christendom en kunst niet kan uitmaken, — en die toch dankbaar zijn, dat deze verklaring afgelegd is.

De Blijde Wereld over de Kerkelijke Tucht.

Het weekblad „De Blijde Wereld“ schrijft in het nummer van 7 Dec. '23 het volgende (den plaatsnaam laat ik weg):

„Uit een intredeproef van den nieuwen dominee der Geref. gemeente te X., de gemeente Gods eischt gehoorzaamheid voor het gezag der overheid en zendt elken rustdag smekingen op tot den Schepper van hemel en aarde, die haar met dat gezag bekleedt.“

Een Christelijke regering heeft aan de gemeentebesturen het recht gegeven een zakelijke belasting in te voeren. De gemeenteraad van X. besluit die belasting te heffen. Een der leden der Geref. gemeente weigert die belasting te betalen, hij krijgt een waarschuwing en weigert, nog een waarschuwing en een dwangbevel, een dwangbevel en een weigering en eindelijk komen deurwaarders en politie er bij te pas, om aan dezen antirevolutionaire af te nemen, wat hij aan de overheid verschuldigd is — betalen.

Wij hebben hier den vollen opstand tegen de wettige overheid voor wier macht geboden wordt en die door God is ingesteld.

Wordt deze man daardoor onwaardig geacht, lid te zijn van de gemeente Gods, wordt hij door het volk Gods beschouwd als een Judas, wordt hij als een door den Geest uit den afgrond gegrepene, een voor eeuwig verloren prijs gegeven?

Natuurlijk niets van dit alles!“

Tot zoover „De Blijde Wereld“.

Wij kunnen ons voorstellen, dat men in de wereld nog al gauw blij is, als men zoo weinig zich bekreunt om de vraagstukken, die er zijn. Wij zijn te goed Brakelsch, om niet te leeren, dat belasting moet betaald worden; vader Brakel heeft eenmaal den zegen geweigerd aan een gemeente, die de belasting niet betaalde. Maar overigens weet „De Blijde Wereld“ niet, wat een Judas is, wat de kerkelijke ban is, en wat de geest uit den afgrond is. De blijde wereld, Kinderen zijn goedlachs.

Slang en duif.

In „Staat en Kerk“, weekblad der Hervormde Gereformeerde Staatspartij lezen we iets, over de leus, die ook hier verleden week aangeheven is, (waarom het ons dan ook danig interesseert) over de bewering, dat wij van Rome zoo veel kunnen leeren. Het blad schrijft (7 Dec. '23):

„Neemt een voorbeeld aan Rome! Doet zooals zij; dat is beter dan al dat geklaag over Rome.“

Deze en soortgelijke uitvalen kan men gedurig waarnemen en lezen van de zijde dergenen, die ons streven (het streven der Hervormde Gereformeerde Staatspartij) gram zijn.

Maar wij vragen: kan men ons nog onredelijker en onzedelijker raadgevingen en berispingen toevoegen? En dat van z.g.a. Christelijke zijde!

Stel u voor, gij beklagt u vanwege een concurrent, wien het bijzonder voor den wind gaat, maar die daarvoor onserlijke, bedriegelijke en lage praktijken aan de hand heeft. Zal nu een Christenmenschen het in zijn hart nemen, om te zeggen: wat klaagt ge toch over dien man? Doe hem liever na! Zoek er ook zoo boven op te komen, als die man!

‘t Zou een fraaie manier van spreken zijn.“

Tot zoover het blad.

De schryver heeft zeker niet gedacht aan den wel overlijken, doch niettemin „voorzichtigen“ rector, die door Christus om zijn vooruitzien als voorbeeld gesteld wordt; noch ook om het woord, dat men met duivenoprechtheid niet volstaan kan; er moet ook slangen-

voorzichtigheid bij. Zarathustra, de held van Nietzsche, had 2 symbolen uit de dierenwereld gekozen: de slang en de adelaar: wijsheid en trots.

Fij, fij, zegt „Staat en Kerk“: Weg met den man. Neen, zegt Jezus, neem die slang van hem over, maar neem daarbij voor den trotschen arend de oprichte duif. Voorloopig blijf ik op dit gezag Rome's slangenvoorzichtigheid prijzen in eerlijke bewondering. De slang nu was listiger dan al het gedierte des velds; en onze hoogste Profeet geeft op den weg naar het nieuwe paradijs ons als symbool óók dat dier mee, dat het oude verwoest heeft. „Volgt Rome na!“ Maar wees oprecht als de duif.

Samenspraken.

Over de samenspraken op de jongelingsverenigingen is te Haarlem het banvonniss uitgesproken. Naar ik meen niet op ethische, maar op aesthetische gronden: het was wel geen zonde, zoo'n samenspraak, doch zoo flauw. Zij, die zich met deze gedachte vereenigd hebben, moeten dus niet zeggen, dat de samenspraak-kwestie van de baan is, als uit aesthetisch oogpunt waardeering mogelijk is. Dienovereenkomstig moeten we niet al te hard van stapel loopen, als we hooren, dat Dr J. v. d. Valk, rector van het Marnix-Gymnasium te Rotterdam, zal uitgeven een serie „Oefeningen in Voordracht-kunst“, waarin ten behoeve van de leerlingen van Gymnasium, Lyceum en H.B.S. ter opvoering in „samenspel“ — wilt ge, samenspraak — worden opgenomen vertalingen van Molière's „Dokter tegen wil en dank“, Körner's „De neef uit Bremen“, Scriba's „Bataille des Dames“, Haus Müller „Der Schöpfer“ en ook eenige stukken van Dr J. v. d. Valk zelf: „De bedelaar“, „Linte“, „De Goudmijn“. Ook b.v. van de anderen: Langendijk, „Wiskunstenaars“ (zoo noodig gewijzigd).

Zoo heeft de jongelingschap voor de eene helft de samenspraken offewel, Christelijke tooneelvoorstellingen, afgeschaft, die de andere helft weer eens probeeren zal. Ik herhaal: de jongelingschap is om de samenspraken nog nooit in den ban gedaan; en men moet nu niet met twee maten de jongelui meten. En wie niet goed begrijpt, moet eerst vóór hij naar de pen grijpt, om Dr v. d. Valk te bestriden, zich het jongelingsfeest herinneren. Daar was ook een samenspraak op een verhoogtje van planken. En misschien eierde het harmonium wel de zangbandel „Kribbe, Kruis en Kroon“ van Dr J. v. d. Valk, uitgave J. H. Kok.

K. SCHILDER.

einde van Gloria.“

Waarom Omdat zij het adres van een reactie o Weg teken tot de verot het individ viert, maar durig proces die voor h ook tegen f dit laatste culier initia overheid v gebreke ble hier is de l in het part de sociale v alles gedaan vrede. Dan bouwen, en taak voor factoren, in mogen wer te maatsch

De s: Eerst ev Wonderlij zijn de we en leiding, ing van d Gods vo Davids, het maar ook gratie den. De wijsb buiten het plaats en t schiedenis. De geest werkt in de tegen de v

Komen v Achtereel een, hoe d logie verni en haar te Christelijke L Het e om aan te de deelen verband r wat geen plaats sch aldus:

En theolo kleine school plant, m Ons be naast e maar c hoe ge te plan is aan Die is gods d een we de Staz leiding firma komst, hangen stand v afstuite het nie werd, faculte tenbroe zijn aac wereld, die, va hidden, wegje der vo den We naar C theolog hier, w steld v een r

II. In h de redena